

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ

Кафедра китайської філології

Курсова робота з китайської філології на тему:

**СТРУКТУРНО-СТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РИТОРИЧНОГО
ПИТАННЯ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ**

Студента(тки) групи кит 11-21

факультету східної і слов'янської філології

денної форми здобуття освіти

Освітньої програми:

Китайська мова і література та переклад,

західноєвропейська мова

Спеціальності 035 Філологія

Спеціалізації 035.06 Східні мови та

літератури (переклад включно),

перша – китайська

Мезевої Анастасії Арпадівни

Науковий керівник: доц. Геворгян К.Л.

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. Поняття “риторичне питання” та його структурні особливості

1.1 Визначення поняття та функцій "риторичне питання"

1.1.1 Синтаксична структура

1.1.2 Прагматичні функції

1.1.3 Культурні нюанси

1.2 Класифікація риторичних питань

1.3 Структурні особливості риторичного питання в мові загалом

Висновки до Розділу 1

РОЗДІЛ 2. Структурно-стилістичні особливості функціонування риторичного питання в китайській мові

2.1 Історичний огляд використання риторичного питання в китайській мові

2.2 Стилістичні прийоми та ефекти використання риторичного питання в китайському мовленні

Висновки до Розділу 2

ВИСНОВКИ

АНОТАЦІЯ

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

ВСТУП

Риторичні питання є одними з найпотужніших інструментів у мові, здатними стимулювати роздуми, залучати аудиторію та підкреслювати ключові

моменти. У китайській мові ці питання набувають особливого значення, завдяки унікальним структурним та стилістичним рисам, які вирізняють їх серед інших мовних форм.

Актуальність теми дослідження полягає в унікальності структурних і стилістичних особливостей риторичних питань у китайській мові, які відрізняють їх від інших мов. Порядок слів у китайських риторичних питаннях часто змінюється, зокрема дієслово може стояти на початку для посилення акценту. Використання часток "吗 (ma)" і "呢 (ne)" відіграє вирішальну роль у сигналізації риторичного характеру питання та надає виразного стилістичного забарвлення, що привертає увагу читача і створює атмосферу роздумів. Інтонація та подача риторичних питань також мають специфічні особливості, часто з висхідним тоном, що підсилює їхню питальну та переконливу природу.

Метою цього дослідження є аналіз структурних та стилістичних особливостей риторичних питань у китайській мові. **Завданнями** роботи є вивчення синтаксису, семантики та прагматичних функцій риторичних питань, а також порівняння їх використання в китайській мові з іншими мовами, зокрема англійською. Це дозволить виявити унікальні риси китайських риторичних питань та зрозуміти їхню роль у комунікації.

Об'єктом дослідження є риторичні питання в китайській мові, а **предметом** — їх структурні та стилістичні особливості. Риторичні питання здавна є невід'ємною частиною китайської риторики, починаючи з класичної літератури та філософії, де вони використовувалися для стимулювання критичного мислення та залучення аудиторії до глибоких роздумів.

Ця робота розглядає історичний розвиток риторичних питань у китайській мові, їх використання у сучасній комунікації, літературі та ЗМІ, а також їх культурне значення. Риторичні питання в китайській риторичній мові часто використовують паралелізм, повторення та інверсію, а також риторичні прийоми такі як метафори, порівняння та аналогії. Використання історичних та

культурних алюзій додає глибини та резонансу, підкреслюючи важливі моменти.

Заглиблення в структурні та стилістичні особливості риторичних питань у китайській мові дозволить краще зрозуміти їхній вплив на ефективну комунікацію та міжкультурну взаємодію, а також їх значення для викладання мови.

РОЗДІЛ 1. Поняття “риторичне питання” та його структурні особливості

1.1 Визначення поняття та функцій "риторичне питання"

Риторичні запитання - це лінгвістичне явище, яке зустрічається в багатьох мовах і часто використовується як стилістичний прийом для впливу на сприйняття та реакцію аудиторії. Як зазначає Джордж Лакофф, "риторичні запитання - це важливий інструмент у мовній комунікації, що дозволяє мовцю не просто передавати інформацію, а й впливати на емоції та переконання слухача"» (Lakoff, 1987). У китайській, як і в інших мовах, риторичне питання - це питання, яке не має на меті отримати відповідь від слухача. Натомість воно використовується для того, щоб підкреслити якусь думку, передати певну емоцію або спровокувати думку.

У китайській мові риторичне питання - це структура речення, яка нібито ставить питання, але не має на меті отримати відповідь. Натомість воно призначене для того, щоб зробити заяву або запропонувати ідею. Риторичні запитання зазвичай використовуються з метою переконання, щоб підкреслити певну позицію або спонукати слухача до роздумів. Вони можуть мати різні форми, такі як питання типу "так-ні", альтернативні питання або "що", і часто ідентифікуються за допомогою певних маркерів, таких як питальні частки, порядок слів або інтонація.

Риторичні питання виконують кілька функцій у китайській мові, зокрема:

1. Наголос і твердження: Представляючи твердження у формі питання, мовці можуть підкреслити силу свого твердження. Наприклад, "难道你不知道吗?" ("Хіба ви не знаєте?") - це риторичне питання, яке підкреслює переконання мовця в тому, що слухач вже повинен знати інформацію.

2. Спонування до роздумів: Риторичні запитання можна використовувати, щоб залучити аудиторію і спонукати її глибше замислитися над обговорюваною темою. Наприклад, "谁能否认这个事实?" ("Хто може заперечити цей факт?") спонукає слухача замислитися над силою представленого аргументу.

3. Спонування до згоди: Риторичні запитання часто спонукають слухача погодитися з точкою зору оратора. Формулюючи твердження у вигляді запитання, мовець тонко підштовхує слухача до певної відповіді. Наприклад, "这不正是你想要的吗?" ("Хіба це не саме те, чого ви хочете?") може спонукати слухача погодитися з твердженням мовця.

4. Вираження емоцій: Риторичні питання можуть передавати цілий ряд емоцій, таких як невіра, здивування або скептицизм. Наприклад, "怎么可能?" ("Як це можливо?") виражає скептицизм і недовіру до ситуації.

5. Створення розмовного тону: Риторичні запитання можуть допомогти створити більш розмовний і зацікавлений тон у спілкуванні. Залучаючи слухача до обговорення, спікери можуть зробити свої аргументи більш зрозумілими та доступними.

Хоча риторичні запитання є поширеним явищем у багатьох мовах, їхня структура, функції та культурні нюанси можуть значно відрізнитися залежно від мовного контексту. Порівняльний аналіз використання риторичних питань у китайській та інших мовах, таких як англійська, може розкрити цікаві відмінності та подібності, а також поглибити наше розуміння цього потужного риторичного інструменту.

1.1.1 Синтаксична структура

Синтаксична структура риторичних запитань у цих мовах має як спільні риси, так і відмінності. У китайській мові риторичні запитання часто використовують питальні частки, такі як "吗" (ma) та "呢" (ne), а також особливий порядок слів із дієсловом на початку для створення акценту. Наприклад: "你不觉得这很有趣吗?" (Хіба ви не вважаєте це цікавим?). Як зазначає Чжан, "синтаксична структура риторичних запитань може значно варіюватися залежно від мови, однак їх головна функція - це створення очікуваного ефекту через специфічну побудову речення". (Haiping Zhang, 2005)

В англійській мові риторичні запитання зазвичай дотримуються стандартного порядку слів розповідного речення, але відрізняються за допомогою інтонації та структури з використанням допоміжних дієслів чи часток, як-от: "Isn't this interesting?"

1.1.2 Прагматичні функції

У всіх мовах риторичні запитання виконують подібні прагматичні функції, такі як акцентування уваги, спонування до роздумів, створення розмовного тону та вираження емоцій. Однак культурні підтексти та очікування від використання риторичних питань можуть відрізнятися.

У китайській культурі риторичні запитання часто використовуються для вираження скромності, непрямой манери спілкування та збереження "обличчя". Вони можуть слугувати м'яким способом висловлення думок без конфронтації.

В англійській мові риторичні запитання можуть мати більш прямий та провокаційний тон, спонукаючи слухача до відповіді чи дії. Вони можуть використовуватися для підсилення аргументації або переконання.

1.1.3 Культурні нюанси

Культурні нюанси відіграють важливу роль у використанні риторичних питань у різних мовних контекстах. У китайській культурі вони тісно пов'язані з концепціями гармонії, непрямості та врахування контексту. Риторичні запитання можуть бути способом зберегти "обличчя" та уникнути конфронтації. Як підкреслює Герт Гофстеде, "використання риторичних питань значно залежить від культурних контекстів, що визначають, як вони сприймаються і розуміються аудиторією" (Hofstede, G. 2001).

В англійській мові риторичні запитання можуть асоціюватися з розважливістю, сарказмом або провокаційністю. Вони можуть використовуватися для того, щоб викликати роздуми або спонукати до дії.

Порівняльний аналіз використання риторичних питань у різних мовах виявляє їхні структурні відмінності, різноманітні прагматичні функції та

культурні нюанси, допомагаючи глибше зрозуміти роль та вплив цього риторичного прийому в міжкультурному спілкуванні. Лише вивчаючи подібності та відмінності між мовами, ми можемо повністю оцінити багатогранну природу риторичних запитань та їхню здатність формувати комунікативні стратегії та очікування в різних культурних контекстах.

1.2 Класифікація риторичних питань

Риторичні питання в китайській мові можна класифікувати на основі їхньої структури та функцій. Ця класифікація допомагає зрозуміти, як різні типи риторичних питань використовуються для досягнення конкретних риторичних цілей. Класифікація включає в себе:

1. Риторичні питання з відповіддю "так-ні

Так-ні риторичні питання - це питання, які очікують бінарної відповіді (так чи ні), але ставляться з наміром зробити заяву, а не вимагати відповіді. У китайській мові вони можуть бути утворені за допомогою частинок питання, таких як "吗" (ma), "难道" (nándào) або "是不是" (shì bù shì), щоб перетворити твердження на питання.

Наприклад:

"你不知道吗? " ("Хіба ви не знаєте?") підкреслює твердження мовця, а не пошук інформації.

"难道你认为这不重要吗? " ("Ви не думаєте, що це важливо?") спонукає слухача погодитися з точкою зору мовця.

2. Альтернативні риторичні запитання

Альтернативні риторичні запитання представляють два або більше варіантів, але не вимагають вибору між ними. Замість цього, мовець використовує питання, щоб підкреслити бажаний варіант або зробити заяву.

Наприклад:

"你是想继续还是停止? " ("Ви хочете продовжити чи зупинитися?") може використовуватися для того, щоб показати, що продовження є кращим вибором.

"你想成功还是失败? " ("Ви хочете досягти успіху чи зазнати невдачі?") означає, що успіх є очевидним вибором.

3. Особливі риторичні запитання

Особливі риторичні запитання використовують питальні слова, такі як "谁" (shéi, "хто"), "什么" (shénme, "що"), "为什么" (wèishéme, "чому") і "怎么" (zěnmé, "як"), щоб поставити запитання. Ці питання не шукають фактичних відповідей, а використовуються для вираження недовіри, здивування або скептицизму.

Наприклад:

"谁能做到这一点? " ("Хто може досягти цього?") означає, що досягти цього дуже складно, якщо не неможливо.

"为什么会这样? " ("Чому це так?") може виражати розгубленість або розчарування.

4. Окличні риторичні питання

Окличні риторичні питання виражають сильні емоції, такі як здивування, недовіра або захоплення. Вони можуть використовувати підвищений тон голосу і часто включають риторичні прийоми, щоб підкреслити емоційний вплив.

Наприклад:

"这真是太美了, 不是吗? " ("Хіба це не чудово?") передає захоплення красою чогось.

"你居然敢这样说? " ("Як ти смієш таке казати?") виражає недовіру або здивування висловлюванням слухача.

5. Негативні риторичні запитання

Негативні риторичні запитання передбачають використання заперечення для того, щоб зробити заяву або висловити думку. Цей тип запитань часто використовується для того, щоб підкреслити якусь точку зору або поставити під сумнів точку зору слухача.

Наприклад:

"难道你不觉得奇怪吗?" ("Вам не здається це дивним?") передбачає, що слухач дійсно повинен знайти щось дивне.

"难道你不想成功吗?" ("Хіба ти не хочеш досягти успіху?") передбачає, що прагнення до успіху є даністю.

Класифікуючи риторичні запитання таким чином, ми можемо краще зрозуміти, як вони функціонують у різних комунікативних контекстах і як оратори використовують їх, щоб впливати на сприйняття та реакцію аудиторії.

1.3 Структурні особливості риторичного питання в мові загалом

Риторичні питання зазвичай мають форму питальних речень, які ставлять запитання до слухача. Ця питальна форма налаштовує слухача на взаємодію з висловлюванням, навіть якщо відповіді не очікується. На відміну від справжніх запитань, які шукають інформацію або роз'яснення, риторичні запитання не передбачають прямої відповіді. Мовець не очікує, що слухач відповість на запитання, а радше замислиться над твердженням або емоцією, що стоїть за ним. У розмовній мові інтонація та наголос відіграють вирішальну роль у сигналізації риторичного характеру запитання. Мовець може використовувати висхідну інтонацію або наголошувати на певних словах, щоб передати риторичний намір, вказуючи на те, що питання слугує риторичній, а не інформаційній меті. Ефективність риторичного запитання часто залежить від його контексту в дискурсі. Лінгвістичні підказки, такі як попередні твердження або наступні аргументи, створюють основу для інтерпретації риторичного запитання та розуміння його очікуваного ефекту. Риторичні запитання часто

використовуються для того, щоб викликати емоції або переконати аудиторію. Їх структура дозволяє ораторам висловлювати такі почуття, як невіра, обурення, захоплення чи переконання, посилюючи риторичний вплив їхнього повідомлення. Риторичні запитання виконують різні функції в дискурсі, зокрема, підкреслюють думку, провокують думку, викликають згоду, виражають емоції або створюють розмовний тон. Ці функції досягаються завдяки стратегічному розгортанню риторичних запитань у ширшому комунікативному контексті.

Хоча риторичні запитання мають давню традицію в китайській літературі та риторичі, їх використання продовжує еволюціонувати та адаптуватися до сучасних комунікаційних контекстів. У XXI столітті риторичні запитання є потужним інструментом у різноманітних сферах, від засобів масової інформації та реклами до публічних виступів та повсякденних розмов.

У сучасних китайських ЗМІ та рекламі риторичні запитання використовуються для привернення уваги аудиторії, створення провокаційного та цікавого контенту. Заголовки статей або рекламні слогани можуть бути сформульовані як риторичні запитання, щоб спонукати читачів замислитися та продовжити ознайомлюватися з матеріалом. Наприклад, заголовок новинної статті "难道我们就要这样生活吗?" ("Чи ми маємо так жити?") змушує читачів задуматись над проблемою та шукати відповіді всередині статті.

У рекламі риторичні запитання можуть використовуватися для підкреслення переваг продукту або послуги в провокаційний спосіб. "你难道不想拥有完美的皮肤吗?" ("Хіба ви не хочете мати ідеальну шкіру?") - такий слоган для косметичного засобу натякає, що він є рішенням для досягнення бажаного результату.

Риторичні запитання залишаються потужним інструментом у публічних виступах і політичному дискурсі сучасного Китаю. Оратори використовують їх для залучення аудиторії, акцентування уваги на ключових моментах та створення емоційного зв'язку зі слухачами. Наприклад, в одній з промов Сі

Цзіньпін використав риторичне запитання: "谁不希望生活得更好?" ("Хто не хоче жити краще?"), щоб підкреслити важливість політичних ініціатив для покращення життя людей.

У сучасному цифровому світі риторичні запитання активно використовуються в соціальних медіа та електронних комунікаціях. Вони можуть бути ефективним способом привернути увагу читачів у стрічці новин або блогах, створюючи привабливий та провокаційний контент. Наприклад, пост у соцмережі із запитанням "难道你不想试试这个新菜?" ("Хіба ви не хочете спробувати цю нову страву?") може зацікавити читачів і заохотити їх взаємодіяти з публікацією.

Сучасне використання риторичних запитань у китайській мові демонструє вдалу інтеграцію багатовікових мовних традицій з новітніми комунікативними тенденціями. Стилiстичні прийоми, такі як паралелізм, метафори та історичні алюзії, поєднуються з динамічними контекстами соціальних медіа, реклами та публічних виступів. Це допомагає риторичним запитанням китайською зберігати культурну автентичність, водночас залишаючись актуальними та ефективними в сучасному світі.

Загалом, сучасне використання риторичних питань у китайській мові демонструє їхню універсальність і адаптивність до нових комунікаційних ландшафтів. Здатність поєднувати традиційні риторичні техніки з новітніми контекстами забезпечує життєздатність цього стилістичного прийому і його потужний вплив на сучасну китайську аудиторію.

Також, китайська мова, попри те що часто розглядається як одна мовна система, насправді є складною мозаїкою численних діалектів і субдіалектів, які відрізняються один від одного лексикою, граматиною, вимовою та іншими особливостями. Ця мовна різноманітність також проявляється у використанні риторичних питань, що робить порівняльний аналіз цього явища у різних регіонах Китаю та діаспори надзвичайно цікавим предметом для дослідження.

Розпочнемо з порівняння риторичних питань у двох основних діалектних гілках китайської мови: північній (до якої належать мандаринський діалект та його різновиди) та південній (до якої належать діалекти кантонський, міньнань, хакка та інші). Хоча ці діалекти поділяють багато спільних рис, їхні підходи до риторичних питань мають помітні відмінності.

У північних діалектах, особливо в стандартній путунхуа (мандаринській нормативній мові), риторичні питання часто включають такі звичні для нас питальні частки як "吗" (ма) або "呢" (не) наприкінці речення.

Натомість у багатьох південних діалектах, зокрема кантонському, риторичні питання часто формуються без використання специфічних часток, замість цього покладаючись на інтонацію та контекст. Наприклад, у кантонському діалекті риторичне запитання може мати таку форму:

"你唔觉得呢个计划好过分啊?" (Хіба ти не вважаєш, що цей план просто чудовий?)

Крім того, південні діалекти активно використовують паралелізм та повторення у риторичних питаннях для створення ритму та акцентування уваги. Цей прийом менш поширений у північних діалектах.

Різниці також існують між регіональними варіантами тієї самої діалектної групи. Наприклад, риторичні питання у пекінському мандарині часто мають більш прямолінійний та категоричний тон, тоді як у інших варіантах мандарину, таких як північно-східний, риторичні питання можуть бути більш м'якими та непрямими.

Територіальні відмінності у використанні риторичних питань можна також пояснити культурними чинниками. Так, у регіонах з переважно конфуціанськими традиціями риторичні питання часто слугують засобом вираження скромності, рефлексії та збереження "обличчя". Тоді як у деяких приморських регіонах, де культура історично зазнавала більшого західного

впливу, риторичні питання можуть мати більш прямий і провокативний характер.

Цікаво також розглянути використання риторичних питань у діалектах китайської діаспори за межами материкового Китаю. Наприклад, у тайському діалекті теочіу (південно-східний діалект) риторичні питання часто супроводжуються специфічними жестами або рухами тіла, що надає їм додаткового виразного забарвлення. А в малайзійських діалектах хоккієн та хакка риторичні питання можуть включати запозичені елементи з місцевих малайських мов.

Порівняльний аналіз використання риторичних питань у різних діалектах китайської мови дозволяє глибше зрозуміти взаємозв'язок між мовою та культурою, а також внутрішню різноманітність китайської лінгвістичної традиції. Такий підхід допомагає осмислити, як різні регіони та громади пристосували цей стилістичний прийом до своїх унікальних потреб і контекстів спілкування.

Крім того, розуміння діалектних особливостей риторичних питань має вагомим практичне значення для ефективної міжкультурної комунікації та вивчення китайської мови як іноземної. Студенти та викладачі, обізнані з різними діалектними тонкощами, зможуть краще інтерпретувати риторичні питання та використовувати їх із належним культурним підтекстом замість обмежуватись лише стандартними формами путунхуа.

У підсумку, порівняльний аналіз риторичних питань у різних регіонах та діалектах китайської мови є важливим та захопливим напрямком досліджень. Він допомагає нам глибше усвідомити внутрішню багатогранність та культурну різноманітність китайської мовної традиції, а також її тісний зв'язок з регіональною самобутністю та ідентичністю. Подальші дослідження в цій галузі можуть зробити значний внесок у наше розуміння китайської лінгвістики, літератури та соціокультурного ландшафту.

У цьому розділі було проведено ґрунтовне дослідження теоретичних аспектів риторичних запитань у китайській мові. Розпочала з визначення поняття та основних функцій риторичних питань, підкреслюючи їх важливу роль у переконанні, залученні аудиторії та емоційному самовираженні. Класифікувавши різні типи риторичних запитань, такі як питання на "так-ні", альтернативні, питальні, окличні та заперечні, продемонструвала їхню гнучкість та багатофункціональність у досягненні специфічних риторичних цілей.

Крім того, було розглянуто структурні особливості риторичних питань у мові загалом, включно з їх питальною формою, відсутністю очікування прямої відповіді, використанням інтонації, наголосів, мовних маркерів та контексту для передачі риторичного наміру. Підкреслено їхню здатність викликати емоції, переконувати, створювати розмовний тон та виконувати різні функції у дискурсі.

Порівняльний аналіз риторичних питань у китайській та інших мовах, таких як англійська, виявив як спільні риси, так і відмінності у їх структурі, прагматичних функціях та культурних нюансах. Ця порівняльна перспектива допомогла глибше зрозуміти роль та вплив цього риторичного прийому в міжкультурному спілкуванні.

Ми також приділили увагу використанню риторичних питань у сучасних контекстах, зокрема в засобах масової інформації, рекламі, публічних виступах, соціальних медіа та цифрових комунікаціях. Це продемонструвало здатність риторичних запитань адаптуватися до нових комунікативних ландшафтів, зберігаючи культурну автентичність та ефективність впливу на сучасну китайську аудиторію.

Окрім того, було проведено ґрунтовний порівняльний аналіз використання риторичних питань у різних регіонах та діалектах китайської мови. Це дослідження висвітлило відмінності у структурі, інтонації, невербальних сигналах та культурних підтекстах риторичних питань залежно

від регіону та діалекту. Така порівняльна перспектива допомогла нам глибше зрозуміти внутрішню різноманітність китайської мовної традиції та її зв'язок з регіональною самобутністю.

Підсумовуючи, цей розділ став змістовною теоретичною базою для подальшого дослідження риторичних питань у китайській мові. Було закладено міцний фундамент для аналізу структурних, стилістичних, культурних та функціональних аспектів цього потужного риторичного інструменту. Отримані знання мають важливе значення для лінгвістів, викладачів китайської мови, а також для всіх, хто цікавиться питаннями міжкультурної комунікації, риторики та мовної різноманітності.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі включають поглиблений аналіз використання риторичних питань у конкретних жанрах китайської літератури та медіа, емпіричні дослідження сприйняття та впливу риторичних питань на аудиторію, а також вивчення особливостей їх перекладу на інші мови. Продовження вивчення цієї важливої теми збагатить розуміння китайської лінгвістики, літератури та культури в цілому.

РОЗДІЛ 2. Структурно-стилістичні особливості риторичного питання в китайській мові

2.1 Історичний огляд використання риторичного питання в китайській мові

У дослідженні структурно-стилістичних особливостей риторичного запитання в китайській мові необхідно уважно розглянути його історичну еволюцію. Використання риторичних запитань має давнє коріння в китайській літературі та риторичі, проявляючись у різних контекстах і стилях письма.

Перші згадки риторичних запитань у китайській літературі відносяться до класичних текстів стародавньої китайської філософії, таких як "Дао де цзін". Тут риторичні запитання використовувалися для підкреслення важливості певних концепцій та ідеалів, а також для стимулювання роздумів читача.

З розвитком китайської літератури і мови риторичні питання стали ширше використовуватися в різних жанрах, таких як поезія, проза і драма. У поезії риторичні запитання могли використовуватися для створення емоційного напруження, збагачення ритму вірша і підкреслення емоційної сили висловлювання. У прозі вони могли слугувати для розвитку персонажів, створення інтриги та підкреслення ключових моментів сюжету.

В епоху класичної китайської літератури, такої як період Тан (618-907 н.е.) і Сун (960-1279 н.е.), використання риторичних запитань стало особливо поширеним. Великі китайські поети і письменники, такі як Ду Фу, Лі Бай і Су Дунпо, майстерно володіли цим прийомом і використовували його для створення творів, які продовжують захоплювати читачів і донині.

У давнину риторичні запитання не тільки використовували в літературі, а й також мали своє місце у філософських дискусіях та обговореннях. Великі китайські філософи, такі як Конфуцій, Мо Цзи і Лао Цзи, часто формулювали свої думки і вчення у формі риторичних запитань, щоб провокувати роздуми своїх учнів і читачів.

З розвитком китайської культури і літератури в період династій Суй (581-618 н.е.) і Тан (618-907 н.е.), використання риторичних запитань стало особливо виразним. У поезії цього часу, такій як "Лю Сяоусянь" ("Пісні про листя лози"), риторичні запитання використовували для зображення природи,

людських почуттів та емоційних переживань. У прозі риторичні запитання часто використовувалися для створення образів, опису сцен і розвитку сюжету.

Серед ключових структурно-стилістичних особливостей риторичного запитання в китайській мові можна виокремити його гнучкість і багатофункціональність. Риторичні запитання можуть мати різні форми - від простих запитальних конструкцій до складних риторичних фігур, таких як антитеза та парадокс. Вони також можуть виконувати різні функції в тексті - від підкреслення ключових ідей до викликання емоційного відгуку в читача.

У сучасній китайській мові риторичні запитання продовжують відігравати важливу роль як у літературі, так і в мовленні. Вони використовуються в різних контекстах, включно з літературними творами, публічними виступами і повсякденним спілкуванням, і залишаються потужним засобом вираження думок і почуттів.

Таким чином, історичний огляд дає змогу зрозуміти, як риторичне запитання в китайській мові розвивалося й трансформувалося впродовж століть, а також його значущість і актуальність у сучасному суспільстві.

Щоб розширити історичний огляд використання риторичних запитань у китайській мові, ми можемо заглибитися в конкретні приклади та визначні періоди, які демонструють еволюцію та значення цього риторичного прийому.

Одним із ключових аспектів для дослідження є вплив класичної китайської літератури на розвиток риторичних запитань. Відомі китайські філософи, такі як Конфуцій, Лаоцзи та Чжуан-цзи, часто використовували риторичні запитання у своїх вченнях та працях, надаючи цінну інформацію про культурні та філософські корені цього мовного інструменту. В "Аналізах Конфуція" риторичні запитання використовуються для того, щоб спровокувати критичне мислення та саморефлексію учнів. Наприклад, Конфуцій часто ставив запитання на кшталт: "Хіба не приємно, вивчивши щось, випробувати це через певні проміжки часу?". Такий тип запитань заохочував його учнів замислюватися над практичним застосуванням отриманих знань.

Так само і в "Дао де цзін" Лаоцзи використовує риторичні запитання, щоб кинути виклик загальноприйнятій мудрості і запросити до глибших роздумів про природу реальності та шлях Дао. Наприклад, Лаоцзи запитує: "Чи можеш ти відступити від власного розуму і таким чином зрозуміти всі речі?". Це питання не лише стимулює до самоаналізу, але й відповідає даоським принципам смирення та розуміння всесвіту за межами власного "я".

Чжуан-цзи, ще одна знакова постать, використовував риторичні запитання, щоб підірвати жорсткі логічні структури і підкреслити плинність реальності та сприйняття. У своїй роботі він запитує: "Звідки мені знати, що любов до життя не є оманною?". Такою постановкою питання Чжуан-цзи запрошує читачів дослідити різні перспективи та поставити під сумнів впевненість власних переконань.

Крім того, було б корисно дослідити роль риторичних запитань у китайській поезії та літературних творах протягом різних династичних періодів. За часів династії Тан такі поети, як Лі Бай та Ду Фу, використовували риторичні запитання, щоб викликати емоції та створювати яскраві образи. Наприклад, у вірші Лі Бая "Тиха нічна думка" тонко використовується питання: "Піднявши голову, я дивлюся на яскравий місяць; опустивши голову, я думаю про своє рідне місто. Коли я знову побачу свій дім?" Це риторичне запитання підкреслює тугу та ностальгію поета, залучаючи читача на емоційному рівні.

За часів династії Сун використання риторичних запитань у літературі продовжувало розвиватися, і такі поети, як Су Ши (Су Донгпо), використовували їх для дослідження філософських та екзистенціальних тем. Його вірш "Прелюдія до водної мелодії" ставить питання: "Як довго буде повний місяць?". Це питання відображає роздуми поета про швидкоплинність життя і краси.

За часів династії Мін риторичні запитання в літературних творах часто використовувалися для критики суспільних проблем і вираження особистих почуттів. Відома п'єса Тан Сяньцзу "Павільйон півоній" містить риторичні

запитання, які посилюють драматичну напругу і виражають внутрішні конфлікти та бажання персонажів.

Крім того, дослідження впливу культурних і мовних впливів на використання риторичних запитань у китайській комунікативній практиці може надати ширший погляд на історичний контекст цього мовного явища. У традиційній китайській риторичній та ораторському мистецтві риторичні запитання були потужним інструментом переконання та залучення аудиторії. Оповідачі та оратори часто використовували риторичні запитання, щоб залучити слухачів до розповіді, спонукаючи їх замислитися над мораллю або уроком, що передається.

Синтезуючи ці різні точки зору та історичні приклади, ми можемо збагатити дискусію про історичну еволюцію та культурне значення риторичних запитань у китайській мові. Це дослідження показує, як риторичні запитання використовувалися не лише як лінгвістичний прийом, але й як засіб для стимулювання інтелектуальної та емоційної взаємодії, відображення культурних цінностей та впливу на суспільний дискурс. Таким чином, вивчення використання риторичних запитань у різні періоди та жанри дає всебічне розуміння їхньої незмінної привабливості та багатогранності в китайській мові та культурі.

2.2 Стилiстичні прийоми та ефекти використання риторичного питання в китайському мовленні

Стилiстичні прийоми та ефекти використання риторичного запитання в китайському мовленні охоплюють широкий спектр можливостей, включно з емоційним впливом, акцентуванням важливих моментів, встановленням контакту з аудиторією та створенням інтриги. Давайте розглянемо деякі з ключових стилістичних прийомів та їхні ефекти:

1. Емоційне напруження і виразність: Риторичне запитання може бути використане для виклику емоційного відгуку в аудиторії.

Запитання, спрямовані на переживання почуттів або такі, що викликають співчуття, можуть посилити емоційний вплив висловлювання.

2. Посилення переконання і переконливості: Риторичні запитання можуть бути використані для посилення переконання і переконливості висловлювання. Запитання, що формулюють ключові аргументи або викликають сумнів у аудиторії, можуть допомогти переконати в правильності представленої точки зору.

3. Підкреслення ключових моментів: Риторичне запитання може використовуватися для акцентування уваги на важливих моментах висловлювання. Запитання, що ставляться з метою виділити ключові аспекти теми або проблеми, допомагають зосередити увагу аудиторії та підкреслити їхню важливість.

4. Встановлення контакту з аудиторією: Риторичне запитання може бути ефективним засобом для встановлення контакту з аудиторією. Запитання, що ставляться безпосередньо до аудиторії або адресовані їй, можуть створити відчуття взаємодії та залученості в обговорення.

5. Створення інтриги та напруги: Риторичне запитання може використовуватися для створення інтриги та напруги в тексті. Запитання, що ставляться з метою викликати цікавість або викликати інтерес у аудиторії, можуть підтримувати її увагу і захопленість до кінця висловлювання.

6. Підтримка ритмічної структури: Риторичні запитання можуть бути включені в текст з метою підтримки його ритмічної структури. Запитання, які ставлять у певних місцях тексту, можуть додати йому музикальності та емоційної насиченості.

Використання риторичного запитання в китайському мовленні може бути надзвичайно різноманітним і багатошаровим, відображаючи різні аспекти мовної та культурної традиції.

Також при використуванні риторичних запитань у китайській мові існують вербальні та невербальні маркери.

Одним з найбільш поширених вербальних маркерів риторичних запитань у китайській мові є використання питальних часток "吗" (ма) та "呢" (не) в кінці речення. Ці частки перетворюють розповідне речення на питальне і сигналізують про потенційний риторичний намір висловлювання.

Наприклад:

"你不觉得这个计划很棒吗?" (Хіба ви не вважаєте цей план чудовим?)

"我们继续努力,好吗?" (Тож продовжимо наполегливо працювати, гаразд?)

Крім часток, специфічний порядок слів також може вказувати на риторичний характер запитання у китайській мові. Часто дієслово ставиться на початок речення для створення акценту та емпізи, як от:

"难道你不明白吗?" (Хіба ти не розумієш?)

Використання часток заперечення, таких як "难道" (нандао) та "岂" (ци), також може бути маркером риторичних питань. Вони додають відтінок недовіри або здивування, підкреслюючи риторичний ефект.

Наприклад:

"难道生活就是如此吗?" (Хіба життя таке і є?)

Окрім вербальних маркерів, у китайській мові використовуються різноманітні невербальні сигнали для передачі риторичного характеру запитання, такі як інтонація, наголос, жести та міміка.

Інтонація є одним з найважливіших невербальних маркерів. Риторичні запитання часто вимовляються з висхідною інтонацією наприкінці, створюючи питальний тон. Проте, на відміну від прямих запитань, висхідна інтонація при риторичних запитаннях може бути більш павною та мелодійною.

Крім того, оратори можуть використовувати специфічні наголоси та паузи, щоб підкреслити риторичний намір. Наприклад, наголошення на певних словах або фразях, а також довгі паузи перед чи після риторичного запитання.

Невербальні жести та міміка також відіграють важливу роль. Підняті брови, схилена голова чи збентежений вираз обличчя можуть супроводжувати риторичне запитання, підсилюючи його ефект здивування, скепсису чи емпізи.

У сценічних виступах або телевізійних шоу, ведучі та актори активно використовують невербальні засоби для посилення риторичного впливу запитань. Вони можуть жестикулювати руками, робити паузи, змінювати міміку чи навіть підходити ближче до аудиторії, щоб максимально залучити глядачів.

Культурний контекст і вміння тлумачити невербальні сигнали мають вирішальне значення для правильної інтерпретації риторичних запитань китайською мовою. Вербальні та невербальні маркери нерозривно пов'язані та доповнюють одне одного в цьому потужному риторичному інструменті, що робить його багатограним і виразним елементом китайської комунікації.

Висновки до Розділу 2

У цьому розділі було здійснено всебічне дослідження структурно-стилістичних особливостей риторичних питань у китайській мові, що надало нам глибоке розуміння їхнього багатогранного характеру та історичної еволюції.

Наш історичний огляд продемонстрував, що використання риторичних запитань має глибоке коріння в китайській літературній та риторичній традиції, починаючи з давніх філософських творів і поетичних жанрів. Їхнє застосування невпинно розвивалося та вдосконалювалося протягом століть, ставши невід'ємною частиною багатьох літературних форм, від класичної поезії до сучасної прози.

У ході вивчення стилістичних прийомів та ефектів використання риторичних питань у китайському мовленні, було виявлено широкий спектр їхніх можливостей, включаючи створення емоційної напруги, посилення переконливості, підкреслення ключових моментів, встановлення контакту з аудиторією, створення інтриги та підтримку ритмічної структури тексту. Кожен із цих прийомів збагачує риторичний потенціал та виразність китайської мови.

Також було розглянуто специфічні вербальні та невербальні маркери, що використовуються у китайській мові для позначення риторичних запитань. Серед них - питальні частки, характерний порядок слів, заперечні конструкції, а також інтонація, наголоси, жести та міміка. Уміння інтерпретувати ці маркери та тонко передавати невербальні сигнали має вирішальне значення для ефективної комунікації за допомогою риторичних питань.

Окрім того, було здійснено ґрунтовний порівняльний аналіз використання риторичних питань у різних регіональних варіантах та діалектах китайської мови. Це дослідження висвітлило відмінності у структурі, інтонаційних моделях, лексичних виборах та культурних нюансах риторичних питань залежно від діалекту та регіону. Такий порівняльний підхід допоміг нам глибше зрозуміти внутрішню мовну різноманітність Китаю та її зв'язок із регіональною самобутністю.

Загалом, ретельний аналіз структурно-стилістичних особливостей риторичних питань у китайській мові допоміг нам досягнути їхню історичну еволюцію, стилістичний потенціал та регіональну варіативність. Це знання має неоціненне значення для всебічного розуміння китайської літератури, мови та культури загалом.

Перспективи подальших досліджень у цій галузі можуть включати детальний аналіз використання риторичних питань у конкретних літературних творах або жанрах, емпіричні дослідження їх сприйняття різними аудиторіями, а також вивчення ефективних стратегій перекладу цього стилістичного прийому на інші мови. Подальша розробка цієї важливої теми неминуче

збагатить наші знання про багатогранний світ китайської мови та її невичерпний риторичний потенціал.

ВИСНОВКИ

У курсовій роботі на тему "Структурно-стилістичні особливості риторичного питання в китайській мові" було досліджено особливості

використання риторичних питань у китайській мовній практиці, а також визначено їхню функціональну та стилістичну роль.

Риторичні питання, як важливий засіб комунікації, широко використовуються в різних мовах світу, зокрема і в китайській мові. Вони виконують кілька ключових функцій: привернення уваги, підсилення емоційного забарвлення висловлювання, стимулювання мислення співрозмовника та формування певних соціальних відносин.

У першому розділі роботи було розглянуто теоретичні аспекти риторичного питання. Зокрема, визначено поняття риторичного питання, його основні функції та класифікацію. Риторичне питання було представлено як стилістичний прийом, що вимагає особливої уваги до його структури та контекстуального використання. Було з'ясовано, що риторичні питання мають різні типи залежно від мети комунікації та інтегрованості в текст.

Другий розділ роботи присвячено безпосередньо китайській мові. Проведений історичний огляд показав, що риторичні питання займають важливе місце в китайській риторичній традиції ще з давніх часів, що свідчить про їхню значну роль у китайській культурі та літературі. У сучасному китайському мовленні риторичні питання також активно використовуються, як у письмовій, так і в усній формі.

Аналіз структурно-стилістичних особливостей риторичного питання в китайській мові показав, що ці питання часто мають специфічні синтаксичні конструкції та характеризуються певними стилістичними прийомами. Зокрема, використання риторичних питань у китайському мовленні сприяє створенню образності, підсиленню емоційності та динаміки тексту. Стилістичні ефекти риторичних питань у китайській мові часто залежать від контексту та цільової аудиторії, що потребує від мовця високого рівня володіння мовними засобами.

Отже, риторичне питання в китайській мові має багатогранне значення і використовується для досягнення різних комунікативних цілей. Подальші дослідження в цій галузі можуть бути спрямовані на детальніший аналіз

конкретних випадків використання риторичних питань у різних жанрах та стилях китайської мови, що дозволить глибше зрозуміти їхню функціональну специфіку та культурний контекст.

АНОТАЦІЯ

这篇学期论文专门研究汉语反问句的结构和文体特征。论文从理论方面论述了反问句，包括其定义、功能、分类和一般结构特征。论文特别关注反问句在汉语中使用的历史概况、文体技巧及其在汉语话语中的使用效果。研究显示如何使用反问来强调重要观点、创造情感张力、增强说服力以及与听众建立联系。研究还探讨了汉语中反问的语言和非语言标记，包括语调、重音、手势和面部表情。对汉语不同地区变体和方言的比较分析突出了汉语内部的语言多样性和文化细微差别。本研究的结果对跨文化交际和汉语教学具有重要意义。

论文探讨了修辞疑问句在汉语话语中的重要性及其对交际和自我表达的影响，这对理解汉语和跨文化交际中的修辞策略很有价值。

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Война, М., Воробей, О., Гончаренко, О., Демчук, Т., Ісаєва, Н., Костанда, І., Мерзлюк, Д., & Мурашевич, К. (2016). Китайська мова. Базовий курс: підручник для студентів вищих навчальних закладів.
2. Маслова, В. А. (2001). Лінгвокультурологія.
3. Chao, Y. R. (1968). *A Grammar of Spoken Chinese*. Berkeley: University of California Press.
4. Li, C. N., & Thompson, S. A. (1981). *Mandarin Chinese: A Functional Reference Grammar*. Berkeley: University of California Press.
5. The Chinese University of Hong Kong Press on behalf of Project on Linguistic Analysis (1973). *Journal of Chinese Linguistics*.
6. Zhang, H., Chao, B., Huang, Z., & Li, T. (2022). Construction and Research on Chinese Semantic Mapping Based on Linguistic Features and Sparse Self-Learning Neural Networks.
7. 胡壮麟 (1994). *语言学教程 (Linguistics Course)*. 北京: 北京大学出版社.